

Het geld van de Bijbel

Hocking W.J.

Er zijn interessante en belangrijke waarheden verbonden in de Schrift met de opmerkingen die in de tekst gemaakt worden over de valuta van die tijd. Enkele daarvan willen we onderzoeken met de bedoeling de bijzondere lering die ze geven na te gaan.

1 De verloren drachme

Lukas 15:8,9

In de tweede gelijkenis van Lukas 15 vertelt de Heer over een grote speurtocht, die een vrouw deed naar een verloren geldstuk. Hij zei: *“Of welke vrouw steekt niet, als zij tien drachmen¹ heeft en een drachme verliest, een lamp aan en veegt het huis en zoekt zorgvuldig, totdat zij die vindt?”* (8) Drachme is een ander woord dan “zilverling” uit Mattheüs 26:15. Het woord drachme of “dram” komt alleen voor in Lukas 15:8,9

De Drachme was een Griekse munt en daarom eigenlijk geen wettig betaalmiddel in Palestina, hoewel het heel dicht in waarde overeenkwam met de Romeinse denaar, die in die tijd de wettige munteenheid was in het Joodse land onder Romeins gezag. Vanwege deze overeenkomst hebben sommigen verondersteld dat, hoewel het inheemse Griekse woord “drachme” in de gelijkenis voorkomt, het Romeinse woord “denaar” werd bedoeld door de spreker. Voor deze veronderstelling is geen solide grond. We vinden, integendeel, dat Lukas heel vertrouwd was met de Romeinse “denaar” want hij gebruikt het woord drie keer in zijn evangelie.² Er moet dus een bijzonder reden zijn, waarom hij hier het Griekse woord “drachme” gebruikt.

Stukken Romeinse zilvergeld zouden niet even passend zijn voor het doel van de gelijkenis. Omdat het Grieks geld was, was het geen wettig betaalmiddel voor handelsdoeleinden. Daarom lijkt het dat de “drachmen” gebruikt werden voor persoonlijke versiering van hoofd, nek of arm. Deze versiering stelt de vrouw op hoge prijs en zou ze daarom graag ongeschonden willen bewaren meer uit gevoelswaarde dan om zijn werkelijke waarde.

Vandaar zal het verlies van één van de tien munten aanleiding geven tot ijverig zoeken door de eigenares en het vinden ervan doet vrienden en burens roepen om zich

met haar te verheugen. Klaarblijkelijk had de drachme in het oog van de vrouw een bijzondere waarde boven de marktwaarde en het verlies van één ervan, waardoor het volledige stel geschonden was, zou erg betreurd worden om de moeilijkheid van de vervanging ervan.

Deze karaktertrek, die een bijzondere persoonlijke waarde veronderstelt van de verloren drachme voor de eigenaar, veroorlooft ons gemakkelijk de overeenkomst te ontdekken tussen de drie gelijkenissen van Lukas 15. In elk van de drie komt het persoonlijk belang van de personen sterk naar voren. Wij zie het dadelijk in de belangstelling van de herder voor het schaap, dat afdwaalt naar zijn ondergang en ook in de belangstelling van de vader voor de jongste zoon, die zwerft op de paden van de zonde naar zijn verderf. Maar wat veroorzaakte het bijzondere belang in de tweede gelijkenis?

Alleen als ze erg arm was of een behoeftige weduwe zou zijn kunnen we heel goed haar koortsachtige angst over het verlies van het tiende deel van haar bezit begrijpen. Het vertegenwoordigde tenslotte toch een dagloon. Maar als we eraan denken dat het Griekse munten waren, die haar eigen bijzonder schat vertegenwoordigden, dan kunnen we makkelijke de waarheid zien van de schildering en de juistheid van haar ijverig zoeken bij kaarslicht naar het verloren stuk en haar uitbundige vreugde na haar succesvol zoeken.

Dor het vinden van het verloren stuk, was de verzameling munten weer compleet. Of de tien stukken een erfstuk of een huwelijksgeschenk waren is niet bekend, maar we moeten het bijzonder kenmerk van de gelijkenis niet missen, die heel zeker is, namelijk: dat de verloren drachme een bijzonder waarde had in de ogen van de vrouw. Zo'n waarde dat ze haar vriendinnen en burens roept en zegt: *“Weest blij met mij, want ik heb de drachme gevonden die ik had verloren.”*

Uitleggers hadden moeilijkheden om deze gelijkenis te verklaren. Ze geven verschillende slotconclusies. Het meest algemeen is misschien dat de vrouw de Gemeente voorstelt of de Heer, die door de bedieningen in de Kerk werkt. Maar deze uitlegging is niet in overeenstemming met de eenheid, die we mogen verwachten in de drie gelijkenissen van onze Heer. De gelijkenissen zijn bij dezelfde gelegenheid uitgesproken met het bijzonder doel om Zijn ontvangen van en eten met tollenaars en zondaars te rechtvaardigen wat door de Farizeeën in twijfel getrokken werd. (Luk.15:2)

De verdediging van de Heer, als we dat woord mogen gebruiken, was de goddelijke vreugde in de hemel, die ontstond door berouw en herstel van de zondaar. Op drievoudige wijze liet Hij zien, dat God zich verheugde over het redden van zondaars en dat feit was op zichzelf een afdoend antwoord op alle menselijke vitterij.

In de drie verbonden gelijkenissen zegt de Heer Jezus, dat de drie personen van de godheid werkzaam waren in het redden van mensen. In de eerste vinden we God de Zoon, die als de Schaapherder het verloren schaap van het huis Israëls zoekt. (Mat. 15:24) In de derde vinden we God de Vader, die vriendelijk is voor de ondankbare en boze zoon

¹ Strong 1406: drachme, een Griekse zilveren munt met ongeveer hetzelfde gewicht als een Romeinse denarius

² Luk.7:41; 10:35 en 20:24

(Luk. 6:35) en die de terugkerende verloren zoon verwelkomt in huis.

De overeenstemming is volledig als we zien, dat in de tweede gelijkenis, niet de Kerk, maar God de Heilige Geest wordt voorgesteld door de vrouw, die ijverig bezig is om de verlorene te ontdekken en te bevrijden.

Als we deze drie gelijkenissen samenvatten onder dit gemeenschappelijke doel zien we de waarheid van de openbaring, dat God de Zoon, God de Heilige Geest en God de Vader even sterk zijn in Hun liefde voor zondaars en verheugd zijn over hun redding. Zo vinden we op andere plaatsen dat de verlostens Gods eigen bezit zijn en dat ze een bijzonder belang en waarde voor Hem hebben. (Ef. 1:14; 1 Petr. 2:9)

Het evangelie wordt aan mensen gepredikt door de Heilige Geest, die van de hemel gezonden is. (1Petr.1:12) De buiten de openbaarheid binnenshuis zoekende vrouw uit de gelijkenis is een geschikt beeld van de Heilige Geest, die onzichtbaar Zijn dienst in de wereld uitoefent. (Joh.16:8) Zijn verborgen werkingen worden door de Heer vergeleken met die van de wind, die waait, waarheen hij wil. (Joh.3:8)

De munt is ook levenloos en in dat opzicht anders dan het schaap en de verloren zoon. De Heilige Geest geeft het leven aan hen, die Hij vindt en van wie gezegd wordt, dat zij uit de Geest geboren zijn, hoewel ze vroeger “dood waren in zonden en misdaden”. (Joh. 3:8)

Veel voorbeelden van het zoeken van de Geest van God zijn in het boek geschreven, dat misschien beter “Handelingen van de Heilige Geest” zou heten, dan “Handelingen van de Apostelen”. Om één geval te noemen: Wie anders dan de Heilige Geest riep Filippus weg van zijn evangelische werkzaamheden te Samaria om te vinden en te bevrijden de onderzoekende kamerling? Deze stond op het punt naar Ethiopië terug te keren zonder de kennis van Jezus, de lijdende Dienstknecht van Jehova, van wie Jesaja had geprofeteerd. Ethiopië was inderdaad een donkere hoek waarin het licht van genade en waarheid nog niet had geschinen. Maar het licht scheen en het verlorene werd gevonden en het eind van het zoeken was een vrolijke overwinning. Want de kamerling van Candace vervolgde zijn weg met blijdschap net zoals er in Samaria was geweest waar veel andere verlostens gevonden werden. (Hand. 8:8,39)

Zoals de vrouw een brandende lamp gebruikt om het vermiste te zoeken, zo gebruikt de Heilige Geest in Zijn zoeken naar verlorene, die in duisternis en schaduw van de dood zitten, het Woord van God, dat het middel van geestelijk licht is voor de mens. (Ps. 119:105; Spr. 20:27) Zij, die in de wereld uitgaan om ieder schepsel het evangelie te prediken en spreken geleid door de Heilige Geest.

Het inwendige van een oosters huis was donker, omdat het gebouwd was om het licht en de warmte van de zon buiten te houden. De verloren drachme lag in een donkere hoek, verborgen onder het riet dat uitgespreid was op de lemen vloer. Hij was daar niet nuttig en was geen versiering. Maar als het licht van de eigenares er op schijnt en de

verblijfplaats ontdekt, wordt hij teruggebracht. De eigenaresse kent er de waarde van en als hij gevonden is, kan zij die gebruiken, zoals zij wil.

Zo gaat het ook bij evangelisatie onder de mensen. Het licht en de heerlijkheid van Christus, die het beeld van God is, schijnt in donkere en verblinde harten. (2 Kor. 4:4-6) Zondaars worden daardoor uit de duisternis tot het licht gebracht. Zij, die aan de heerlijkheid van God te kort komen, gaan roemen in de hoop op de heerlijkheid van God. (Rom. 3:23; 5:2; Ef. 5:8)

Het heilwerk is het werk van God, waarin de Heilige Geest een gelijk deel heeft. Hij heeft geen behagen in de dood van een zondaar. (Ez. 33:11) “*Hij verheft den geringe uit het stof, [en] den nooddruftige verhoogt Hij uit den drek, om te doen zitten bij de vorsten, dat Hij hen den stoel der ere doe beërven*”. (1 Sam. 2:8)

2 De halve sikkkel en de stater

Mattheüs 17:24-27

De halve sikkkel had twee maal de waarde van de zilveren drachme, die genoemd wordt in de gelijkenis van de verloren penning uit Lukas 15:8 en 9. De technische naam van deze Griekse munt is didrachme³ en de koerswaarde schijnt gelijk te zijn aan de beka⁴ of de helft van de Joodse sikkkel. (Ex.38:26) De sikkkel zelf was gelijkwaardig met een tetradrachme, dat ook wel stater⁵ heette.

Beide geldstukken, de didrachme of halve sikkkel en de stater worden maar eenmaal in de Nieuwe Testament genoemd. Beiden worden gevonden in het verhaal van de schone gebeurtenis in het leven van onze Heer in Mattheüs 17:24 – 27.

In de nieuwe vertaling staat in vers 24 voor didrachme “Cijns” (hoofdgeld) of schatting, de halve sikkkel en is in vers 27 de stater vervangen door “een zilverstuk”

Het verhaal

“*Toen zij nu in Kapernaüm gekomen waren, kwamen de ontvangers van de didrachmen naar Petrus toe en zeiden: Betaalt uw meester de didrachmen niet?*” Deze belasting werd door de Joden betaald aan de priesters en levieten voor de instandhouding van hun eigen tempeldienst in Jeruzalem. Dit verschilt van de belasting opgelegd door

³ Strong 1323: didrachmon of dubbele drachme, een zilveren munt gelijkwaardig aan twee Attische drachmen of een Alexandrijnse, of een halve sjekel.

⁴ ½ sikkkel = 2 drachmen = 1 didrachme = 1 beka = ½ joodse sikkkel. Er zijn tenminste drie verschillende sikkkel bekend, nl. de gouden, zilveren en koperen sikkkel.

⁵ sikkkel = 4 drachme = 1 stater = tetradrachme

het Romeinse bestuur die de Joden als onderworpen volk verplicht waren aan Caesar te betalen. (Mat.22:15-22) ⁶

De tempelschatting vond zijn oorsprong in de bijdragen die door Mozes, de knecht van God, waren opgelegd aan het volk in de woestijn. Daarna beval Jehova, dat iedere mannelijke Israëliet boven de twintig jaar of hij nu arm of rijk was, Hem een offerande moest brengen. Dit offer was de Beka of halve sikkkel (Ex.30:11-16). Toen de volkstelling plaats had bleek dat het verzamelde bedrag 603.550 beka's of 301.775 sikkkels bedroeg. Deze opbrengst werd gebruikt voor de bouw van de tabernakel (Ex.38:25-28).

We lezen dat in de dagen van Joas, de koning van Juda, deze belasting geïnd werd van het volk om de uitgaven van het herstel van het huis des Heren te betalen, dat in die dagen nodig gerestaureerd moest worden (2Kon.12:4; 2Kron.24:5,9).

Na de terugkeer van de Joden uit de Babylonische gevangenschap kwamen Nehemia en het volk overeen, dat ieder een jaarlijkse bijdrage moest geven voor de dienst van het huis van god (Neh.10:32) Het bedrag dat bij die gelegenheid genoemd was een derde deel van een sikkkel en niet een halve sikkkel. Misschien konden ze in hun grote armoede geen halve sikkkel geven.

De vraag die aan Petrus wordt gesteld kwam niet van een belastingambtenaar in dienst van de Romeinen die aandrang om de plichten van een vreemde burgerlijke wet te voldoen. Maar het was de vraag van een Jood, of de profeet uit Nazareth de gebruikelijke belasting niet wou betalen. De halve sikkkel voor het onderhoud van de tempel en zijn dienst. Het was meer een zaak van overeenstemming met een godsdienstige praktijk dan van gehoorzaamheid aan een politieke eis.

Petrus aarzelt geen moment om borg te staan voor de eis van de wet en de godsdienstige waarneming daarvan door zijn Meester. Hij antwoordt direct bevestigend. Hij gaat daarna het huis binnen om de zaak aan de Heer zelf voor te leggen of misschien wel om te vragen hoe het geld verkregen moest worden. Maar de Heer was hem voor. De Heer voorkwam Petrus bedoeling en verbeterde de haastige en verkeerde uitspraak van Zijn discipel. Zij die aan Petrus de vraag stelden hadden nooit de vele buitengewone gelegenheden gehad, die de discipel heeft gehad om te leren, dat de grote Vorst uit het huis van David was gekomen. De vraagstellers hadden een verontschuldiging maar Petrus had deze niet. Zijn antwoord kwam helemaal niet overeen met zijn eigen pas uitgesproken belijdenis van de heerlijkheid op de heilige berg. Door de openbaring van de Vader had Petrus tegen

de Heer gezegd: *“U bent de Christus, de Zoon van de levende God.”* (Mat.16:16). Zijn ogen hadden de alles overtreffende schoonheid en majesteit van de Koning gezien, terwijl zijn oren het getuigenis van de hemel hadden gehoord: *“Deze is mijn geliefde Zoon, in Wie Ik welbehagen gevonden heb, hoort Hem”* (Mat.17:5). Petrus had compleet deze rechten van de Heer en zijn eigen volledige erkenning ervan vergeten, toen hij zo haastig aan de belastingophalers verzekerde, dat zijn Meester de halve sikkkel zou betalen.

Jesaja of Ezechiël hadden dit op zich kunnen nemen. Maar was het niet meer gepast dat de Zoon van God, Koning van Israël, schatting zou ontvangen in plaats te betalen? De ongerijmdheid van de vraag van deze mensen had Petrus toch duidelijk moeten zijn.

Voordat de discipel een woord kan uit brengen zegt de Heer tegen hem: *“Wat denk je, Simon, van wie heffen de koningen van de aarde tol of belasting: van hun zonen of van de vreemden? Toen hij nu zei: Van de vreemden, zei Jezus tot hem: Dan zijn de zonen vrij.”* Deze woorden zijn een rustige en vriendelijke terechtwijzing in de kring van Zijn eigen discipelen. De Heer handhaaft de waardigheid van Zijn eigen persoon en Zijn rechten die volgen uit Zijn Zoonschap.

Zelfs naar aards gebruik waren koninklijke families vrij van belastingbetaling. Deze waren opgelegd aan de onderdanen van het koninkrijk. De Heer Jezus, hoewel uit Nazareth, was Davids zoon en Davids Heer. De tempel in Jeruzalem was het huis van zijn Vader (Joh.2:16). Hij was inderdaad Zoon over Zijn eigen huis en niet een dienstknecht in het huis van een ander. Als Zoon van God en Koning van Israël was Hij absoluut vrij van alle verplichting tot het betalen van belasting, die geheven werd om de uitgaven van de dienst van God te betalen. De Heer wilde echter Zijn rechten niet laten gelden tegenover de belastingontvangers zelf.

Hoewel Hij Koning der Joden was (Mat.27:11) verwaardigde Hij zich om op aarde te zijn als onderdaan en niet als Rechter en Verdeler van de erfenis (Luk.12:14) Hij toonde, dat Hij bereid was om aan het verzoek te voldoen en de tempelschatting te betalen. Voor ons is Hij arm geworden en om de belasting had Hij geen zilver in de beurs. (Mat.10:9) Maar, hoewel Hij arm was, zoals de mensen zeggen, bezat Hij alle dingen. Hij liet de vergeetachtige discipel zien, dat Hij Heer van alles was en dat de zee Hem toebehoorde. Hij had die gemaakt en Hij heeft heerschappij over alles wat de paden van de zee doorwandelt (Ps.8:8).

De Heer zegt in Zijn woord tegen Petrus: *“Opdat wij hen echter geen aanstoot geven, ga naar zee, werp een vishaak uit en neem de eerste vis die bovenkomt, en als je zijn bek opendoet, zul je een stater vinden; neem die en geef hem hun voor Mij en jou.”* Hoewel de Joden Gods geboden krachteloos maakten door hun overleveringen der ouden, wilde de Heer niet, door een schijnbare geringschatting van Zijn kant van een godsdienstige verplichting, een aanleiding zijn om te struikelen. In Zijn vernedering tot de dood van het kruis, zou Hijzelf een steen des aanstoets en een rots der ergernis zijn voor het

⁶ 1 Romeinse denaar = 1 drachme. Denarius betekend “tien bevattend” Het was een Romeinse zilveren munt ten tijde van het N.T. Hij kreeg deze naam omdat hij gelijk stond met 10 (koperen) as, een aantal dat na 217 V.chr. verhoogd werd tot 16 as (ong. 3.898 gram). Dit was de voornaamste zilveren munt van het Romeinse rijk. Uit de gelijkenis van de arbeiders in de wijngaard blijkt dat een denarius toen het gewone dagloon was van een arbeider. (Mat. 20:2-13)

volk (Rom.9:32,33) Maar in de zaak van de tempelschatting wilde Hij elke verontschuldiging voor ongeloof wegnemen. Daarom voldeed Hij het verzoek van de belastingontvangers door het betalen van het gevraagde geld. De manier waarop het geldstuk werd verkregen om te betalen, was voor het bijzondere onderwijs van de discipel en niet, voor zover als wij weten, voor de belastingontvangers. De Heer bewees aan Petrus dat Hij meer was dan de Koning van Israël, dat Hij Heer was van de schepping en dat een vis de bewaarder was van Zijn bezit.

Het wonderwerk

De Heer zelf stelt de voorwaarden vast waaronder de vis moest worden gevangen. Bij nader inzicht ziet men, als elders is uiteengezet, wat een wonderlijk bewijs dit is van de alwetendheid en almacht van Christus. Het is een hulpbron voor Zijn discipelen.

Voor het naar behoren vervullen van het woord van de Heer tegen Petrus was het noodzakelijk:

1. dat iets in de zee gevangen moest worden;
2. dat het onmiddellijk gevangen moest worden, hoewel vissers soms de hele nacht hard moesten werken en niets vingen;
3. dat de vangst één enkele vis zou zijn, gevangen met een haak en niet een aantal vissen met een net;
4. dat de vis geld moest bevatten;
5. dat het geld in de bek van de vis moest zijn;
6. dat de eerste vis die gevangen werd het geld zou bevatten;
7. dat het gevonden geld één enkel geldstuk zou zijn van de juiste muntwaarde die nodig was.

Er wordt niet verteld in het evangelie, dat het wonder plaats had, maar er is geen twijfel mogelijk, dat Petrus, die de aanwijzingen van de Meester gehoorzaamde, vond dat aan al deze voorwaarden werd voldaan. De stater was op de aangewezen plaats en het was de juiste som die nodig was om de belasting te betalen voor twee. Of zoals onze Heer zegt: *“voor Mij en jou”*.

In de wet van Mozes stond over deze bijdrage, dat de rijke niet meer en dat de arme niet minder mocht geven dan de halve sikkels. (Ex.30:15) Op deze plaats vloeien de rijkdommen van de genade in Christus. Ze stijgen uit boven de armoede van de wet om te voldoen aan zijn rechtmatige eisen. Als de tempelschatting beschouwd kan worden als een bindende verplichting dan vinden we hier een volmaakte rechtvaardigheid. Er was precies een halve sikkels voor ieder, niet meer en niet minder.

Één geldstuk voor de twee

De bek van de vis bevatte niet 2 halve sikkels. Één voor ieder van hen en ook niet één halve sikkels voor de Heer alleen. De Heer wilde zich niet scheiden van Zijn dienstknecht en volgeling. Petrus had alles verlaten om Hem te volgen, die niets had om Zijn hoofd op neer te leggen. Terwijl hij (Petrus) zijn armoede deelde toonde de

Heer Zijn discipel, dat hij in Zijn overvloed zou delen. Petrus zou zien, dat zilver en goud het Zijne waren en de vissen van de zee ook. De stater, die je zult vinden, is voor mij en jou zegt de Heer.

Dit woord is een openbaring van de luisterrijke genade van onze Heer Jezus Christus ten opzichte van een belijder van Zijn naam. Petrus was een van de Zijnen, die in de wereld waren, van wie Hij zei: *“waar Ik ben, daar zal ook mijn dienaar zijn”* (Joh.12:26) De discipel moet zijn als zijn Meester, arm als Hij, vervolgd als Hij, rijk als Hij, verheerlijkt als Hij. Aan de overwinnaars in Laodicea beloofde de Heer: *“Wie overwint, hem zal Ik geven met Mij te zitten op mijn troon, zoals ook Ik overwonnen en Mij gezet heb met mijn Vader op zijn troon”* (Op.3:21) Hij, die gemeenschap heeft met het lijden van Christus, zal ook ingaan in de vreugde van zijn Heer. De voornaamste karaktertrek van deze grote gemeenschap, waarvan het evangelie en de brief getuigen, werd die dag in Kapernaüm gezien. *“Één stater voor Mij en voor u.”* In deze genadige woorden zien wij: *“De liefde, die niet geeft zoals de wereld geeft, maar deelt, al wat ze bezit met haar geliefde mede-erfgenamen.”*

3 De penningen van de weduwe

Markus 12:41-44

Hier vinden we nog een offerande van geld voor een godsdienstig doel, maar de munt heeft een andere naam en waarde. Deze offeranden werden niet verzameld in Galilea en elders, zoals de zilveren halve sikkels uit het vorige artikel. (Mat.17:24-27)

Dit offer was een vrijwillig offer in de voorhof van de tempel zelf door hen, die daar kwamen om te aanbidden. De opbrengst werd gebruikt om de kosten van de priesterlijke en Levietische dienst te bestrijden en voor het onderhoud van de tempelgebouwen. Bij deze bijzonder gelegenheid, omdat het Paasfeest ophanden was, werden zeker bijzondere geldelijke offers gebracht om de uitgaven te bestrijden.

Het voorval van de edelmoedige gift van de weduwe geschiedde op een ernstig ogenblik in de dienst van onze Heer. Het was nog maar een dag of drie, vier voor Zijn kruisiging. De hopeloze geestelijke toestand van het volk was pas daarvoor nog levendig aangetoond aan de discipelen door de onvruchtbare vijgenboom, die na de vloek van onze Heer van de wortel af verdord was.

De volgende dag waren er ontmoetingen met de overpriesters en schriftgeleerden en oudsten (Mark.11:27) in de tempel voorhof, die Hem zochten te vangen op Zijn woorden door hun vragen. (Mark.12:13) Zij faalden in die opzet om op die manier een formele beschuldiging tegen Hem te vinden. De Heer zat tegenover de schatkist, waar Hij bij een vorige gelegenheid neergezeten had en het volk had geleerd. ((Joh.8:20)

Uit Joodse bron weten we, dat dit gedeelte van de tempelgebouwen, zo werd genoemd, omdat er een aantal kisten of koffers stond, waarin godvrezende mensen alle offers konden brengen, die ze wilden geven. De kisten

hadden grote openingen of monden, die naar beneden spits toeliepen in een nauwe gleuf en stonden bekend als “trompetten” vanwege hun vorm.

De Heer keek, of liever bekeek, hoe de menigte geld in de offerkisten wierp. Veel van de offeraars waren rijk en blijkbaar wierpen ze er veel in. Dat is, veel geldstukken, op een opvallende manier, zoals sommigen de gewoonte hebben te doen bij zulke gelegenheden.

Toen kwam er een offer van een heel ander soort onder de aandacht van de Heer. Een uitzondering op de regel. Een vrouw kwam alleen naar de offerkist. Ze was een eenzame verlaten weduwe, zoals er zoveel waren in dat land. Bovendien wordt er vermeld, dat ze arm was. Inderdaad een zeer arme vrouw. Misschien was het iemand, die door de geldgierigheid van de schriftgeleerden arm was geworden. Die, net zoals de Heer het net gezegd had, “*de huizen van de weduwen opeten en voor de schijn lang bidden*” (40). Armoede en ellende had de weduwe niet verbitterd en haar dankbaarheid aan God was ook niet opgedroogd. Zij wilde zich niet de vreugde laten ontnemen om aan de Grote en Goede Gever iets te geven. Zij ging naar het huis des Heren met haar offer en wierp in de grote offerkist haar twee kleine koperstukjes⁷. Markus verklaard dit voor de Romeinse lezers van zijn evangelie door het woord Kwadrant⁸ die de waarde vertegenwoordigt voor de koperstukjes.

Daarna ging de weduwe weg, zich schijnbaar onbewust, van de opmerkelijke ogen van de Heer Jezus. Ze had nu geen zichtbare middelen van bestaan meer. Geen hoop voor de toekomst, behalve dan de arbeid die ze nog kon doen. Zij had afstand gedaan van haar hele vermogen, daardoor beval ze zich aan in de tere barmhartigheid van Jehova, Die, in Zijn heilige woning, waarheen zij gekomen was, de Rechter is, in het bijzonder van de weduwen en wezen. (Ps. 68:6; 146:9)

De penningen of Lepta

De munten uit dit verhaal waren niet van zilver maar van brons of koper. Ze hadden daarom een betrekkelijk geringe waarde. De rijken wierpen veel bronzen of koperen munten in de offerkist. Dat konden ze gemakkelijk doen van hun overvloed en rijkdom.

De twee penningen van de weduwe heetten “lepta”. De naam “lepton” is Grieks van oorsprong. Daar bestond in die tijd zo’n munt en inderdaad, die naam bestaat nu nog onder de Griekse munten. De twee penningen waren samen een Kwadrant (kodrantes) wat een kleine Romeinse munt was. Omdat de Kwadrant een Romeinse munt was, kon dit niet gebruikt worden voor een offerande, omdat het gebruik van vreemd geld in de tempel verboden was. Dat was de reden dat de geldwisselaars hun beroep uitoefenden in de tempelvoorhof. De Heer had de vorige

dag nog hun tafels omgekeerd. (Mark.11:15) Deze geldwisselaars waren natuurlijk gemakkelijk voor hen, die van ver, net zoals de Ethiopische kamerling, naar Jeruzalem kwamen en niet de vereiste Joodse munt bezaten.

De koperen penning of lepton, waarvan de weduwe twee stuks offerde voor de dienst van God, was ongetwijfeld de Joodse munt, bekend als de perutah. Het was de kleinste munt, die in omloop was en woog maar 15 grein.⁹ Munten van gelijk gewicht worden nog altijd geslagen voor de circulatie. (Een bronzen munt van gelijk gewicht wordt in Londen geslagen voor gebruik op Malta, waar het de waarde heeft van 1/3 farthing (cent).

Behalve in dezelfde gelijkenis in Lukas 21:1-4 werd door onze Heer melding gemaakt van de geringe waarde van de penning of lepton bij een andere gelegenheid. Bij deze gelegenheid doelt de Heer op de schuldige en strafbare toestand van het Joodse volk bij de gelijkenis van de gevangen gezette schuldenaar. De Heer zegt daar: “*Ik zeg u: u zult daar geenszins uitkomen voordat u ook het laatste koperstukje betaalt.*” (Luk.12:59)

Wat de penningen leren

1) Wij kunnen niet anders dan herinneren aan: “*De ogen des Heren zijn aan alle plaatsen, opmerkzaam acht gevend op kwaden en goeden*” (Spr.15:3). In het bijzonder in de “tempel” onderzoekt Hij nauwkeurig onze beweegredenen en de omvang van onze geestelijke gaven. Onze gaven worden gewaardeerd net zo als zij gegeven worden en hun betrekkelijk verdiensten onfeilbaar vastgesteld.

Zittend tegenover de schatkist, zag de Heer ongetwijfeld enkelen, die de tienden van hun bezittingen gaven. Maar hoe hoog zij ook zichzelf schatting oplegden, zij schoten in vergelijking allemaal tekort in Zijn achting. Hij zei niet, dat hun giften geen waarde had, maar de gift van de weduwe was voortreffelijker. Haar offer werd beoordeeld naar de kwaliteit en niet naar de kwantiteit. Zo oordeelde de Heer op die tijd en het verhaal wordt ons gegeven zodat ook wij nu onze gaven kunnen toetsen.

De weduwe gaf God van haar armoede. De rijken gaven van hun overvloed. Een soortgelijke opofferende geest lezen we van de gemeenten in Macedonië, die in een tijd van veel beproeving en verdrukking de overvloed van hun blijdschap toonden en in hun diepe armoede overvloedig zijn geweest in de rijkdom van hun liefdadigheid. (2 Kor. 8:2)

2) God zag de werken van Zijn schepping en zag dat ze zeer goed waren. Nog meer: “*God heeft een blijmoedige gever lief*” (2 Kor. 9:7). Was dat geen blijdschap voor onze Heer, aan het einde van een dag van strijd met de lege vormendienst van de godsdienstige leiders van het volk, deze eenvoudige godsvrucht en edele

⁷ Lepton = kleine koperen munt, een achtste van een “as”, ongeveer 1/5 van een cent waard. (volgens de OLB)

⁸ kodrantes = een quadrans (ongeveer het vierde deel van een “as”); in het N.T. een munt ter waarde van een Attische chalcus (ca. 3/8 van een cent) (volgens de OLB)

⁹ medicinaal gewicht. 1 pond = 375 gram = 12 ons = 96 drachmen = 288 scrupel = 5760 grein of: (1 grein = 1/20 scrupel) (1 grein = 375/5760 gram = 65 mg) (15 grein = 0,975 gram ~ 1gram)

barmhartigheid van een arme weduwe? Tevergeefs keek Hij uit onder de priesters en schriftgeleerden en de opdringende scharen naar dezulken die God aannamen en naar Hem zochten. De verfrissing en het welbehagen van Zijn geest werd gevonden in deze heerlijke heilige, (Ps.16:3) hoewel ze door de Farizeeën veracht zou worden. Hij, die zelf arm was geworden om ons rijk te maken. Hij, die verkocht al wat Hij had, zag een zwakke gelijkenis met Zijn eigen grote offerande.

Deze gebeurtenis schonk een van die heerlijke lichtstralen en troost aan de man van smarten in de donkere en donkerder wordende uren van die laatste week. Er was vreugde voor Hem in de weduwe en haar penninkjes, in het Hosanna van de kinderen, in Maria van Bethanië en haar kostbare zalving, in de belijdenis en het beroep van de boosdoener op het kruis. Dankbaar en vrolijk nam de gehoorzame Zoon deze gunsten van de Vader aan, die Hem gezonden had. *“Ik prijs U, Vader, Heer van de hemel en van de aarde, dat U deze dingen voor wijzen en verstandigen hebt verborgen, en ze aan kleine kinderen hebt geopenbaard”* (Luk.10:21). *“Zij waren de uwen en U hebt ze Mij gegeven”* (Joh.17:6). *“want van de zodanigen is het koninkrijk van God”* (Mark.10:14).

3) Het is belangrijk op te merken, wat de goddelijke basis van waardering is. De maatstaf van het heiligdom is heel anders dan die van de markt. In het huis van God worden *“worden de daden getoets”* (1Sam.2:3). Hierdoor is het mogelijk dat 30 grein koper een grotere waarde kan hebben dan 30 talenten goud.

De grootheid van de gift telt niet zozeer in de schatting van het hemelse koninkrijk, als wel het bedrag dat overblijft. De rijken hielden nog altijd een overvloed over, maar de weduwe niets. God weigert het povere offer van de arme niet, maar Hij wil het armetierige offer van de rijke niet aannemen. (Mal.1:13)

Er wordt wel eens gezegd, dat een praktische test van de hoedanigheid van onze gaven is de vraag aan ons zelf, hoe ervaar ik deze gave? Raak het mij? Als het antwoord niet eerlijk bevestigen kan gegeven worden, dan moet ik mijn gave vergroten. Bijvoorbeeld, als ik 10 € heb gegeven zonder dat ik het merkte, laat ik dan proberen, wat het gevolg van het geven van 50 € is.

4) Voorzichtige mensen verontschuldigen zich soms voor hun gebrek om edelmoedig te geven met de smoes, dat hun geld door de ontvangers misschien verkeerd gebruikt wordt. Het is mogelijk, dat de penningen van de weduwe bijgedragen hebben aan het loon dat de overpriesters betaald hebben aan Judas, de verrader. Maar zeker is, dat de Heer door Zijn aanbeveling de gift bijzonder onder de aandacht van de discipelen bracht. De arme weduwe wist niets af van het vreselijke plan van de priesters en Judas. Haar gift was voor God en de Heer keek naar de bedoeling in het hart van de geefster. (2Kor.9:7) Op Zijn tijd zal de Heer rekening houden met de daden van Judas en de verantwoordelijke leiders van het volk.

Er wordt soms een verkeerde toepassing gemaakt van de aanbeveling van de Heer op de daad van de weduwe.

Soms spreken mensen over hun penninkje¹⁰ bijdragen. Daarmee bedoelen ze, dat ze maar een klein bedrag bijdragen of een kleiner bedrag dan ze hadden kunnen bijdragen. Maar hun opmerking maakt niettemin aanspraak op de goedkeuring van de Heer op hun penningen, net zoals de weduwe die kreeg uit Markus 12. Maar bedenk dan, voor dat men zo'n aanspraak maakt, dat de weduwe niet alleen maar één van haar penningen gaf maar alle twee. Zij gaf niet de helft van haar goederen zoals Zacheüs, maar haar hele leeftocht.

4 De dertig zilverlingen

“Toen ging een van de twaalf, Judas Iskariot geheten, naar de overpriesters en zei: Wat wilt u mij geven? Dan zal ik Hem aan u overleveren. Zij nu betaalden hem dertig zilverlingen uit. En van toen af zocht hij een gelegenheid om Hem over te leveren.”

Mattheüs 26:14-16 zie ook 27:3-10

In de geschiedenis van het verraad van onze Heer door Judas aan de overpriesters en de hoofdlieden van de tempel, wordt de som geld, die aan de verrader betaald is in het bijzonder verhaald door Mattheüs als 30 zilverlingen.¹¹ De juiste uitdrukking door de evangelist wijst aan dat 30 afzonderlijke muntstukken werden overhandigd of afgewogen voor Judas. In Markus 14:11 en in Lukas 22:5 wordt dezelfde uitdrukking gebruikt, maar daar in het enkelvoud¹². De overpriesters beloofden Judas geld (zilver) te geven. In deze beide laatste teksten wordt het woord gebruikt in een verzamelnaam, zoals wij nu zeggen om een persoon in goud of zilver te betalen in tegenstelling met een betaling in papier of met een cheque.

De tijd was gekomen waarvan de Heer had gezegd tot de godsdienstige hoofden van de Joden: *“dit is uw uur en de macht van de duisternis”* (Luk.22:53). De overpriesters, schriftgeleerden en de oudsten van het volk kwamen samen in de voorhof van Kajafas en beraadslaagden tezamen, dat zij Jezus met list zouden grijpen en doden. Hun besluit om de uiterste straf toe te passen was niet een overijde beslissing, maar één na veel overleg de formele gezagsdaad van de hoge raad van het Joodse volk.

Op dat ogenblik kwam Judas bij hen en bood zich vrijwillig aan om de Heer Jezus in hun handen over te leveren voor een vergoeding. Hij zei: *“Wat wilt u mij geven? Dan zal ik Hem aan u overleveren. Zij nu betaalden hem dertig zilverlingen uit.”* Dat was het bedrag, dat zij hem wilden geven om de Profeet van Nazareth in hun macht te krijgen. De 30 zilverlingen moeten daarom beschouwd worden als de nationale waardering van Hem, die als haar Koning tot de dochter van Sion was gekomen.

¹⁰ duit in het zakje doen

¹¹ arguria

¹² argurion

En zoals de raad van de Joden bereid was dit bedrag te geven, zo was Judas bereid te proberen Zijn Meester ter dood over te leveren voor deze vergoeding. Dit overeengekomen bedrag aan geld kan eigenlijk niet bij toeval genoemd zijn. De leden van het Sanhedrin waren allemaal bekend met de Schriften. Ze waren allemaal ijverars voor de wet en door en door bekend met de wetten van de Mozaïsche bedeling. Daarom kunnen zij niet onbekend geweest zijn met het feit, dat 30 zilveren sikkels de vergoeding was die door Mozes was voorgeschreven als betaling aan de eigenaar van een mannelijke vrouwelijke slaaf, die dood gestoten was door een os (Ex.21:32)¹³. Zij moeten ook geweten hebben dat 30 zilverstukken werden genoemd in de profetieën van Zacharia 11:13.

Dat was dus de prijs, die de zonen van Israël hadden gezet op de Heer Jezus en dat was de prijs, die de afvallige discipel wilde aannemen. “*Voor u dan die gelooft, is dit kostbare*” (1Petr.2:7) Voor Zijn eigen volk was Hij de verachte en die ze niet achtten. In hun ogen kon de Messias verkwaanseld worden voor de prijs van een slaaf.

Wat waren de zilverstukken?

Eerder is gezegd dat het woord “zilverstuk” in Lukas 15:8, 9 een drachme betreft. Een grieks zilverstuk en dat dit woord in het Nieuwe Testament nergens anders voorkomt. Het woord “arguria” dat gebruikt wordt voor de betaling van Judas is algemeen in zijn betekenis en duidt alleen aan dat de munten van zilver en niet van goud, koper of brons waren gemaakt. Het geeft dus geen aanwijzing betreffende hun waarde of naam. Er wordt alleen gezegd, dat de verrader 30 zilverstukken ontving.

Enige hulp in de vraag kan verkregen worden uit het verband. Daar vindt u, dat de priesters het geld uit de tempelschat namen. Want we lezen, dat Judas later het zilver naar de tempel terugbracht en in de heilige plaats wierp. De priester gebruikten het geld later om het veld van de pottenbakker te kopen vanwege hun gewetensbezwaren om het “bloedgeld” in de offerkist te werpen. Dat is waar de Korban of heilige gaven werden opgeslagen of gelegd. (Mark.7:11)

Als deze zilverstukken eerst uit de tempelschat waren genomen, zou dat voldoende reden zijn geweest om te geloven, dat het sikkels of staters zijn geweest, die opgehaald was door de belasting geheven door de priesters van het Joodse volk voor het onderhoud van de tempel.

Sommige mensen hebben deze stukken wat haastig aangezien als Romeinse denaren of zilveren penningen. Het is heel onwaarschijnlijk, dat de kwezelachtige Joodse priesters de betaling zouden doen in Romeins geld, dat het beeld en het opschrift droeg van hun verfoeide overheerser. De gevangenneming van de Galilese Leraar was een godsdienstige zaak voor hen en lag daarom onder de rechtsbevoegdheid van de tempel. Ze waren echter

verplicht zich te beroepen op een heidense rechter, omdat zij zelf de doodstraf niet mochten toepassen, die zij beweerden dat door de wet werd geëist. (Joh.19:7)

Geldwisselaars zaten in de tempel voorhoven en het is onwaarschijnlijk, dat de tempelschat Romeinse munten bevatte, met zo'n makkelijke manier om te wisselen bij de hand.

Ook het feit, dat het bedrag zelf gegrond was op de som door de wet voorgeschreven als vergoeding voor de dood van een slaaf, werk in het voordeel van de overeenkomst met de tempelbelasting, die gegrond was op het zoengeld voorgeschreven door diezelfde wet. Om het samen te vatten: Het uit betaalde geld is eerder 30 sikkels of staters geweest dan 30 denaren of penningen.

Welke profetie werd vervuld?

Nu enkele woorden over de profetie door Mattheüs aangehaald en door hem aangegeven als te zijn vervuld. “*Toen is vervuld wat gesproken is door de profeet Jeremia, die zei: 'En zij namen de dertig zilverlingen, de waarde van de Gewaardeerde, waarop die van de zonen Israels Hem gewaardeerd hadden, en gaven die voor de akker van de pottenbakker, zoals de Heer mij had opgedragen.'*” (Matt.27:9,10) Uit deze aanhaling kan men zien, dat Mattheüs aantoont dat deze profetie voorzeggde:

1. wat het juiste bedrag aan geld was;
2. dat dit geld de waardering was, waarmee de Israëlieten Hem waardeerden;
3. dat dit bedrag uiteindelijk betaald werd voor de akker van de pottenbakker;
4. dat deze daad gebeurde overeenkomstig de wil van de Heer.

Mattheüs zegt dat deze profetie van Jeremia was. Maar als wij het Oude Testament nakijken vinden we geen spoor van zo'n profetie in het boek van Jeremia. In Zacharia vinden we er een die in algemene betekenis gelijk is, hoewel niet met de precieze woordelijke overeenkomst. We lezen daar: “*Werp ze henen voor den pottenbakker: een heerlijken prijs, dien ik waard geacht ben geweest van hen! En ik nam die dertig zilverlingen, en wierp ze in het huis des HEEREN, voor den pottenbakker.*” (Zach.11:12,13)

De belangrijkste karaktertrekken van de profetie van Zacharia zijn:

1. De 30 zilverlingen worden beschouwd als de huur of het loon dat betaald is aan de Goede Herder voor Zijn diensten aan het volk;
2. Jehova vraagt Hem dat geld weg te werpen voor de pottenbakker;
3. Hij spreekt van de 30 zilverlingen als een heerlijke prijs in verachting
4. De Herder werpt ze naar de pottenbakker in het huis de Heren.

Als we Mattheüs vergelijken met Zacharia vinden we een algemene overeenstemming tussen:

1. het noemen van de 30 zilverlingen;

¹³ In Exodus is deze zilveren sikkels 1/3000 van een talent, gelijk aan 132 gram

2. dat dit bedrag aangezien wordt als de waarde van de Heer Jezus geschat door Israël;
3. in het betalen van dit bedrag aan de pottenbakker;
4. in het soevereine doel van God dat de boze gedachten van de mensen overheerst.

Maar er zijn ook treffende verschillenpunten. Zacharia beschrijft een tweespraak tussen Jehova en Zijn Herder van de kudde over het loon, dat Hem aangeboden wordt en dan Zijn wegwerpen er van in het huis des Heren. Terwijl, Jeremia, zoals Mattheüs die aanhaalt, stelt de priesters voor, die de 30 zilverstukken nemen, “de waarde van Hem, die de kinderen van Israël waardeerden” en ze gaven voor het veld van de pottenbakker.

Welke profetie haalde Mattheüs aan? Wij geloven, dat hij een profetie aanhaalde, die gesproken is door Jeremia, zoals hij zelf bevestigt in zijn evangelie. Het eerste evangelie was in het bijzonder geschreven voor de Joden en geeft overvloedige bewijzen uit het Oude Testament, dat Jezus de Christus was. Wij geloven niet, dat Mattheüs zo onwetend was, dat hij onbekend was met de profetieën van Jeremia en Zacharia. We geloven ook niet, dat hij een fout maakte en zo slordig was om per abuis de naam Jeremia op te schrijven in plaats van Zacharia. De veronderstelling van zo'n vergissing is uiterst weerzinwekkend voor hem, die gelooft in de Goddelijke inspiratie van de Schrift.

Niet alle profetieën door geïnspireerde mannen gegeven zijn aan de Schrift toevertrouwd. De profetie van Henoeh wordt alleen verteld door Judas (14) De woorden van onze Heer Jezus die aangehaald worden door Paulus worden niet in de evangeliën gevonden. (Hand.20:35) Waarom zou Mattheüs geen profetie mogen aanhalen die door Jeremia gesproken is, maar niet in zijn boek is geschreven? Mattheüs haalt in hoofdstuk 2:18 wel een profetie aan van Jeremia die wel staat in Jeremia 31:15. Zacharia profeteerde ook over de 30 zilverlingen, maar bekijkt de gebeurtenis vanuit een ander standpunt, zoals hierboven uiteengezet. Deze profeet legt de klemtoon op de verachtelijke waardering door het huis van Israël van de dienst van de goede Herder en voorspelt verder, dat het loon aan de oorspronkelijk bestemming onttrokken zou worden om gegeven te worden in de hand van de pottenbakker omdat de Heer de boze plannen van Zijn volk verwierp.

Zo gezien zijn de teksten in Zacharia en Mattheüs niet met elkaar in tegenspraak, maar vullen elkaar aan en ook de mondelinge profetie van Jeremia.

W.J.H.

Oorsprong: [Words of Help 63-117](#)

Titel: